

II. ÉVFÖLYAM
1. SZÁM
ROMA LAP
1994. JANUÁR
ÁRA: 9,50 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

P OSTAFORDULT V AL

Testvériség, szeretet és bűnhődés

40 éves őszülő szakállú és hajú, családos ember vagyok. Kiskorom hátrányos helyzetét a szüleim idézték elő, mivel felelőtlenül elváltak és elhagytak. A szülők új életet kezdtek, és mindkét félnél család született. Mi ketten megmaradtunk az apai nagyanyámnál. A húgom másfél, én háromévesen intézetbe kerültem. Mi ketten már nem fértünk be egyik családba sem. Ennek kapcsán a féltestvériség is csak egy imitált kapcsolatnak volt nevezhető. És most már nem is szándékozik az ember ilyen irányú dologról beszélni, tiszteletben tartjuk egymást. Sok esetben az élet igazságot és józanságot produkál. Most, hogy a legfiatalabb féltestvérem is felnőtt, családos ember lett, most keressük egymás testvéri szeretetét, megértését. Én ennek ellenére is boldog vagyok, mert a vér nem válik vízzé. És jóleső érzés, hogy mint a legidősebb testvér segíthetek vagy jó tanácsot adhatok bármelyik féltestvéremnek.

Vajon a szülők nem gondolkodtak el azon, hogy netán ezek a féltestvérek igénylik egymás közelségét? Haragszunk és megbüntetjük a kisgyereket, ha

valami rosszat csinál. Vajon az ilyen felnőtteket ki bünteti meg? Ki kéri számon tőlük az ilyen felelőtlen, meggondolatlan cselekedetet. Én úgy gondolom, senki.

Mindig is bíztam az élet változatos produktumán, és most is hiszem, hogy a lélek sugall némi lelkiismeretfurdalást. Ez a lelkiismeretfurdalás egyre erősebb érzést vált ki az emberekben, ahogy közeleg az életút vége, és ebben az egyben van igazság. Minden embernek meg kell halnia, és a végén önmagától számon kéri, hogy vajon érdemes volt-e élnie, mit tett a családja érdekében. De akkor már késő, mert a nagy család körbe veszi az ágyat, és a halálán levő szülőt imitált őszinteséggel búcsúztatja el. Amit vagy megérdemelt, vagy sem.

Kiss József
Bolhó

„És mégis mozog a föld”

A címben szereplő idézet jelképesen kell értelmezni. Valóban megmozdult valaki annak érdekében, hogy azok az értékek, melyek a cigány származású általános iskolai tanulók tudását felismerve bizonyítékkal szolgálnak annak érdekében, hogy megfelelő pedagógiai hozzáállással a mi gyerekeink is képesek olyan tevékenységre, mint a többségi társadalmi rétegben nevelkedő, kisebb hátrányok között élő, de azonos körülmények között tanított gyermekek bármelyike.

Azonban ahhoz, hogy az 1993. december 17-én és 18-án egy jótekonysági rendezvényen együtt szerepelhessenek a cigány és a magyar gyermekek, nagyfokú szemléletváltásnak kellett bekövetkeznie a közszépi pedagógus társadalomnál.

A vésztoi Szabó Pál Általános Iskola igazgatója már a kinevezésekor kijelentette, minden erejével azon fog munkálkodni, hogy azok a tanulók, akik hátrányos helyzetüknél fogva meg voltak különböztetve, és nem minden esetben a pedagógus részéről, megkapják azokat a lehetőségeket, mellyel kikerülve az általános iskolából, egyenlő eséllyel indulhassanak mint tovább tanulók. Emberi hozzáállásának bizonyossága, hogy gyermekeink tanulmányi eredményei jobbak, mint az elmúlt időszak első felében

volt. Természetesen ehhez nagyban hozzájárult munkatársainak megértése és támogatása is.

Ha általános elemzést kell tennem, bátran mondhatom, hogy a rendezvény ideje alatt, melyet mint adományozó vendég, két napig figyelemmel kísérhettem, azt tapasztaltam, hogy a pedagógusok olyan munkát végeztek, amely dícséretet érdemel. Azzal, hogy a szerepköröket szinte egyenlő arányban osztották meg, gyerekeink élményeit több hónapra megalapozták. Helyüket és tevékenységüket az előadás minden hátsó gondolat nélkül osztották fel, hogy a közönség érezhetően élvezte az általuk, mármint a pedagógusok által létrehozott, minden esetben jól betanított előadásokat. Ők maguk is élménygazdagon kezdhették el megérdemelt pihenésüket a két ünnep közötti időben. Szerettel és tisztelettel kívánok jó egészséget, és köszönetet mondok a Vészton dolgozó valamennyi pedagógus részére. Kiemelve a Kisegítő Általános Iskola pedagógusait, akik gyermekeink hátrányából adódóan olyan munkát végeztek, amivel bebizonyították, hogy megfelelő pedagógiai hozzáállással az ott tanulók képessége is lehet azonos a normál iskolába járó gyermekeink képességével. Ez azért is érvényes, mivel a betanított szerepek nehézségi fokát tekintve megegyeztek a normál iskolában tanuló gyermekek szerepeivel.

Mint gyakorló szülő és mint a Lungo Drom tagszervezetének elnöke bizalommal és támogatással azon munkálkodok, és ehhez a központi vezetőség is segítségemre van, hogy a kapcsolatunk pedagógusainkkal megfelelően alakuljon. Ehhez azonban úgy a cigány szülők, mint a pedagógusok megértése, céljaink egyeztetése szükséges. Enélkül sem mi, szülők, sem pedig pedagógusaink nem tudják megoldani azokat a problémákat, melyeket közösen, egymást tájékoztatva könnyebben, minden konfliktus nélkül megtehetünk. Az ország gazdasági helyzete még nagyon hosszú ideig fog olyan problémákat hozni, melyeket csak a gyermekek érdekében szem előtt tartásával tudunk rendbe hozni, mellyel csak közösen tudunk megbirkózni. Vegyük figyelembe azokat a szempontokat, amely a családok ellehetetlenülő anyagi helyzetét takarja. Vegyük figyelembe a szociális erkölcsi rétegződést. Itt csak az segít, ha mind két fél egyezteteti, segíti a másik munkáját. Az az eredmény amire mi, cigányok vágyunk, ezzel a közös hozzáállással fogja meghozni a gyümölcsét.

Lakatos Oszkár
Vészton

Címlapon:

Bangó Margit és Raduly József

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP
Megjelenik havonta
a Nemzeti Etnikai és
Kisebbségi Hivatal
támogatásával

Kiadja:
az „Oktatási és
Továbbképzési
Központ” Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/telefax: (56) 420-110

Felelős szerkesztő: Paksi Éva
Tervezőszerkesztő: Pozsa József
Fotóriporter: Hargitai Lajos
Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:
REPRO STUDIO Nyomdaipari Egyéni
Cég, Verseghy Nyomda Kft.
Szolnok

ISSN 1216-982X

Emmanuelle nővér

Aki nem olvasott még Kairó szeméttetepeiről, ne siessen e mulasztását pótolni. Arról jobb nem olvasni. Ott az emberek ugyanis nem heccből élnek a szeméthegeyen, mint egykori riportalanyom „Az Alföld Szandokánja”, hanem muszájból. Ott születnek, ott élnek le életüket, ott halnak meg. Ott éri testüket az enyészet a szeméthegek tetején.

A 81 éves Emmanuelle nővér Isten akaratából utazott Egyiptom fővárosába, a 12 milliós Kairóba, hogy megmentse a szemétben fuldoló lelkeket. Azok az emberek ott számunkra elképzelhetetlen (!) szegénységben élnek, a szó szoros értelmében a szemét között. Bűz és mocskok mindenütt. A felhalmozott szemét időről időre – öngyulladás következtében – égni kezd. Az újszülöttekre vigyázni kell, nehogy a patkányok megegyék őket. Az anyák egyetlen öröme a gyermek. És nincs anya, aki ne temetne gyereket. Temetés azonban nincs, mert te-

mető sincs, csak szemét mindenütt. A holttesteket kiteszik a szeméthegeyre.

Ebbe a bűzbe és mocskokba érkezett évekkel ezelőtt Emmanuelle nővér. Nem volt egyebe csak az ágya, takarója, egy mosdója és egy petróleumlámpája. Meg az a mérhetetlen nagy szeretet, amelyet szívében érez a szegények sorsa iránt. Emmanuelle nővér egy kecskeólat vett bérbe – ez volt az, ami a legemberibb körülményeket nyújtott számára –, és hozzálátott a munkához. Tízéves kemény munkával elérte, hogy épületek emelkedjenek: óvoda, iskola, aggok háza, szülőotthon és egy üdülő a tengerparton. És közben harc mindennap a testi, lelki nyomorral, elnyomással.

A mosolygó, szikár, energikus hölgy óriási erkölcsi tekintéllyel bír. Neki köszönhető, hogy a kairói szeméttetepre a hatóság bevezette a villanyt.

Közben könyvet ír. Európában, Amerikában pénzt gyűjt, és kiruccan segíteni az afrikai éhségövezetbe. Ő maga mondja, hogy azok miatt, amiket ott látott, három napig nem tudott szabadulni a sírástól. A szeméttetepeken ugyanis mindig akad valami ehető szemét, ha bűdös is, ha rothadt is, de van valami tápértéke. A semminek azonban nincs.

Emmanuelle nővér lehet, egy napon – talán hamarosan – épp olyan híres lesz, mint Kalkuttai Teréz anyja. De itt nem is ez a fontos. A világon, hazánkban is, bizonyára nagyon sok Emmanuelle nővér van. Akik híresek, vagy kevésbé híresek. Akik egész életüket a mások szolgálatára áldozzák, akik a mindennapok kis szeméttetepein munkálkodnak, akik abban segítenek, hogy minden ember felül tudjon kerekedni, és győzni tudjon a saját szeméttetepein. Mert szemét van. Nemcsak a nagyvárosok peremén, hanem az emberek lelkében is.

Paksi Éva

A kisebbség védelme - a béke megteremtése

P Ü S P Ö K I K O N F E R E N C I A D É L - T I R O L B A N

Európa katolikus püspökkari küldöttei az elmúlt év októberében tanácskozásra gyűltek össze az olaszországi Dél-Tirolban.

A rendezvény fő szervezője, Dr. Wilhelm Egger, boseni püspök azokat az egyházmegyei vezetőket hívta meg, kiknek jelentős számú nemzeti-etnikai kisebbséggel kell együtt munkálkodniuk.

Hazánkat Mayer Mihály pécsi püspök és

Kühner János kalocsai érseki helynök, nemesnádudvari plébános képviselte. Meghívást kapott Szőke János, a külföldön élő magyarok vikáriusa is, és ez a tény a magyar kisebbség helyzetének, gondjainak elismerését jelentette. A tanácskozásról, az elért eredményekről, a továbblépés esélyeiről Mayer Mihály püspök adott interjút lapunknak püspöki hivatali dolgozószozájában.

– A konferencia helyszínének kiválasztása nem a véletlen műve – kezdte tájékoztatóját a magyar küldöttség vezetője –, hiszen ez a terület nemegyszer került vitatott státusba. Jelenleg Olaszországhoz tartozik, míg a lakosság túlnyomó része német anyanyelvű. A hetvenes évek elején gyakorta hallottunk robbantásos merényletekről, zavargásokról, elszakadási törekvésekről. Az akkori helyzet tarthatatlanságán csak komoly tárgyalások, és nemzetközi garanciák tudtak változtatni. Azóta viszont a közállapot rendkívüli mértékben javult. Nyoma sincs nemzetiségi vagy etnikai feszültségnek, az emberek békében élnek egymással, s elképzelhetetlen számukra egy másik ember háttérbe szorítása, csupán azért, mert más a nyelve, a nemzetisége. Mint megtudtuk, s erről személyesen is módomban állt meggyőződni, valamennyi szinten komoly törvények szabályozzák az esélyegyenlőséget és a hátrányos megkülönböztetések teljes kizárását. Hivatalt csak az vállalhat, aki jól bírja a körzetben élő valamennyi nemzetiség nyelvét. Minél magasabb ez a poszt, annál komolyabban veszik ezt a követelményt. Az iskolákban kötelezően tanulják a másik nyelvét, így az olasz gyerekek németül, az osztrákok olaszul tanulnak. Az üzletekben, az utcákon természetesen a kétnyelvű felirat, s tapasztaltam, ez semmiféle gondot nem okoz egyetlen tirolai polgár számára sem. *Úgy tűnik, ez a nép, s a vezetőik is túltették magukat azon az értelmetlen és érthetetlen gyakorlaton, amely egyik vagy másik népet a másik fölé helyez, csupán a nemzetisége, nyelve miatt.*

– Az erdélyi, vajdasági, felvidéki magyarság sorsáért aggódó, de a más népek elnyomásán is joggal felháborodó polgárok okkal kérdezhetik ennek a titoknak a megfejtését. Mitől vált ez lehetővé?

– Tudomásul kell vennünk, a nemzeti-etnikai konfliktusok nem képezik kizárólagos belügy kérdését. Amelyik vezetés ezt vallja, csak növeli a bajt. A népek együttélése mindannyiunk ügye. Az egy országban élő nemzetiségek, etnikai kisebbségek a híd szerepét kell, hogy betöltsék egymás között, nem pedig az elválasztást. A „pontifex” hídépítőt jelent, nem pedig elválasztót. Az egyházi embereknek éppúgy, mint a világiaknak, ezt kell szem előtt tartaniuk ahhoz, hogy a kérdés megoldódjon. A tanácskozás fő témái, a beszélgetések mind e köré csoportosultak. Mint ahogy az 1989. január 1-jei Béke Világnapra írt pápai üzenet mottója is jelezte: „A kisebbség védelme a béke megteremtése!” A konferencia teljes súlyával a megbékélés mellett tette le a voksot. A kisebbségek szociális helyzete, a történelmi múlt, a történelmi teher, az önazonosság és a dialógus struktúrái, ezek mind olyan kérdések, melyekre az emberek választ várnak. Ebből pedig az egyháznak is komolyan ki kell vennie a részét. Külön teret kapott tehát a liturgiának a nyelve, a megértés és az egyházi személyek teendői is. *A nemzeti-etnikai-nyelvi különbségek nem választhatják el az embereket egymástól.* Sajnos, voltak olyan országok, ahonnan nem jött képviselő, pedig lett volna mit mondaniuk, s bizony néhány kérdést mi magunk is feltettünk volna. Meg kellett értenünk, az elzárkózás a

problémáktól, a bezárkózás csak növeli a bajt. Dél-Tirol problémáját a nagyhatalmak oldották meg azzal, hogy garantálták a terület státuszát és az egyenlő lehetőségek biztosítását. Tudomásul kell vennünk, másutt is csak ez a járható út. Ha megengedik, hogy egy rossz gyakorlatot követő ország belügyként kezeljen egy ilyen horderejű kérdést, a megoldás csak egyre jobban távolodik.

– Hazánknak is megvan a maga nemzeti-etnikai problémája. Míg azonban – teljes joggal –, védjük a határon túl élő magyarság érdekeit, mintha nem kapna eléggé nagy hangsúlyt az itt élők egyenlőségének kérdése.

– A konferencia egyik legfőbb megállapítása az volt, hogy nem teljes az a nézet, mely toleranciát helyez elölré. *Ez ugyanis egymás elviselését jelenti. A megoldáshoz azonban csak az akceptancia, azaz egymás tiszteletben tartása, megértése vezet. Nálunk is csupán ez hozhat majd megoldást. Tiszteletben tartani a másik életét, nyelvét, kultúráját elfogadni, segíteni annak fejlődését.* Akkor mondhatjuk azt, hogy komoly lépéseket tettünk előre. Eredményt pedig csupán a kölcsönös, és hangsúlyozom a kölcsönös, minden részről történő jószándék hozhat. Ez pedig nem csupán pénzkérdés.

– Lát-e esélyt arra, hogy a legnagyobb lélekszámú etnikai kisebbség a cigányság, belátható időn belül megtalálja békéjét a többségi magyarsággal?

– Dél-Tirolban a felülről irányított asszimiláció ellen komoly hatósági eszközökkel is védekeznek. Egyik ilyen eszköz a proporcionalitás, ami annyit jelent, hogy tíz évenként népszavazást tartanak. Itt valamennyi polgár nyilatkozik, hogy milyen nemzetiségűnek vallja magát. Békében, háborítatlanul. És ez nagyon fontos. Ha megértjük, hogy mindenki, nálunk is, másutt is, szabadon vállalhatja önmagát, akkor léptünk valóban nagyot előre. Akkor elérhető, hogy az állami hivatalok, helyi posztok betöltésére megfelelő személyek kerülhessenek szóba. És ez sem fejezhető ki pénzben. Szellemisségre és egymás tiszteletére van szükség. *A cigányságnak a saját kultúráját szabadon kell megismernie, megfelelő szellemi és iskolai háttérrel. Csak így emelhető fel, így teremthető meg az az önazonosság, amit nyugodttan, sőt büszkén vállalhat is. Megismerni saját*

történelmét, kultúráját, szokásait, ez nemcsak a kisebbség képviselőinek feladata, de a többség részéről is támogatással kell, hogy bírjon.

– Mindezek útjában áll az oktatási rendszerünk hiányossága, hogy nincs meg a kellő anyagi és szellemi háttér a cigányok beiskolázására. De nincs meg a támogatás megfelelő kiépítése a tehetséges, tanulni vágyó fiatalok segítésére sem. Van-e kiút?

– A cigányok többsége még az általános iskolát sem végzi el, vagy komoly nehézségek árán jut csak túl rajta. Lélekszámukhoz mérten kevés a középiskolát végzettségű száma és elenyésző a felsőfokú képesítést szerzettké. Egy népet pedig csak a saját véréből származók emelhetnek fel. Bár igaz, senki sem lehet próféta a saját hazájában, s ez érvényes a népére is, meg kellene próbálni. Azok a fiatalok akik elvégezték az általános iskolát, kapjanak kedvezményeket a továbbtanulásuk elősegítéséhez. Nem elvtelen kedvezményeket és indokolatlan pénzösszegeket, hanem reális, és koncepciózus támogatást. Kapjanak segítséget a kollégiumi elhelyezésnél, a tankönyvvásárlásnál, az utazási igazolványoknál és még sorolhatnám. Aki vállalja a cigányságát, azt támogatni kell. Akár úgy is, hogy korrepetitort biztosítsanak számára. Mikor diák voltam, nálunk bevett szokás volt, hogy a kisdíák kapott maga mellé egy nagyobb, felsős tanulót, aki segítette a tanulást, a beilleszkedést. Ugyanez ma is járható volna. A legnagyobb sikere ennek a módszernek az volna, ha már egy jól tanuló cigány fiatal vállalna újonnan érkezett szintén cigány kisdíákat. Ez valós eredmény lenne, s mindenki számára bizonyítaná a kitorés szándékát.

– Gyakorta tapasztalni, hogy a cigány fiatalok nem szívesen vállalják származásukat. Előttük pedig számos olyan példa áll, mikor a jobb helyzetbe került roma felnőtt elfordul a néptől. Rosszabb esetben pedig annak megtagadását is vállalja. Miként lehetne ezen változtatni?

– Minden, szinte minden az oktatáson, a nevelésen múlik. És ez valóban nemcsak pénz kérdése. Az illetékes hivataloknak meg kell értenie, nem számolatlanul öntött segélyekre, juttatásokra van szükség, hanem céltámogatásokra. Egy pozitív diszkriminációra, amely elősegíti a cigány fiatalok egyetemre történő bejutását, megfelelő ösztöndíjakkal, anyagi és szellemi támogatással. Mindenekelőtt azonban vállalja népének a felelősségét is. Ha visszamegy közéjük, és most már ő fedezi fel, kutatja a tehetségeket. Ez egy olyan folyamat, amit csak átgondoltan, együtt lehet valóra váltani. nem

lehet felülről irányítani és végrehajtani, csakis közösen. És ehhez hozzátartozik az is, hogy a cigánygyerekeket tanító pedagógusok kapjanak kiemelt bérezést. Legyen ez is egy vonzerő azoknak a tanároknak, akik a szeretettel végzett munkájukból kívánnak megélni. Az így tanított, nevelt gyerekek nagyon hálásak minden jó szóért.

– Ez egy bonyolult és hosszú folyamat, melynek még nem látjuk a végét. Tehet-e valamit az egyház ennek elősegítéséért?

– Sokan félreértik az egyház szerepét ebben a kérdésben. Nekünk nem fundamentumokat, az alapokat kell megteremtünk, hanem a megfelelő működést. Ha volna mód rá, hogy önálló egyházi iskolákban tanítsuk a cigány fiatalokat, bizonyára komolyabb eredményeket érnének el. Így azonban nem vállalhatjuk fel az állam helyett ennek a problémának a megoldását. Ugyanakkor elmondhatom, mindent megteszünk annak érdekében, hogy változzon a helyzet. Fiatal plébános koromban gyakorta vívtam kemény küzdelmeket a szülőikkel, járjanak hittanra a gyerekeik. Míg egyszer aztán elmondták, csak akkor jönnek el a gyerekek, ha a vajda megparancsolja. És megértettem, tenni valamit érdekükben csak a köztük élő, a velük gondolkodó tehet. Alsószentmártonban a plébános velük lakik, együtt élik mindennapjaikat, s ismerik egymást. A templom tele van, misére járnak, hittanon vesznek részt, áldoznak, és betartják azokat az erkölcsi útmutatókat, amit a vallás nyújt számukra. És ezt nagyon fontosnak tartom, hiszen hit nélkül nem élhet az ember. Ezért vallom azt, aki a cigányok felemelkedésén munkálkodik, annak együtt kell élni velük. Legyen akár egyházi személy, pedagógus, vagy köztisztviselő.

– Van-e tekintélye az egyháznak a cigányság körében?

Tudomásul kell vennünk, a nemzeti-etnikai konfliktusok nem képezik kizárólagos belügy kérdését.

– Az, hogy valakit megkeresztelnek és egyházi temetést kér, még nem hívó ember. Ahhoz mindennapi kapcsolatra van szükség. Az egyház tud olyan erkölcsi útmutatást adni, amely előre viheti az életüket. Azok a cigányok, akik a Tízparancsolat alapján élnek, betartják a törvényeket és saját példájukkal mutatják a boldogulás útját, tiszteletnek örvendenek mindenki előtt. Sok olyan családot ismerek személyesen is, akik szorgalmasak, dolgoznak, szép házat építettek, magyarok között élnek és semmi bajuk nincs egymással. Gyerekeik tiszta ruhában, ápoltan, polgár módjára járnak, tanulnak. Tapasztalom, sem bennük, sem pedig a környezetükben nincs előítélet. Ez pedig azt bizonyítja, hogy a polgárosodás útjára lépő boldogul. Ha ezt a társadalom, az állam elő tudja segíteni, sokkal könnyebb lesz mindannyiunknak. Az egyház ebben komoly szerepet vállal. Nem egymás elfogadása, megtérése a cél, hanem egymás tisztelete és megértése. Ha ez megvalósul, akkor mondhatjuk azt, hogy tettünk is valamit.

Csillei Béla

KISEBBSÉG-POLITIKA LÉPÉSKÉNYSZERBEN

KIÚTKERESÉS KORMÁNYZATI SZEMMEL

*A rendszerváltás újraértékelésre készítette nemcsak az irányadó, meghatározó tényezőket, de egyéneket és kisebb közösségeket is. Az eddig bejáratottnak hitt gyakorlat használhatatlanná vált, új technikák kidolgozására pedig nem készült fel sem a kisebbség, sem pedig a többség. Megszűnt ugyanakkor a cigányságot monolitikus egységként kezelő, utasítással irányító politikai állásfoglalás. A változás életformában, esélyegyenlőségben, de akár az egyéni gyarapodásban is kevésbé érezhető. Vannak akik a legnagyobb vesztesnek a roma kisebbséget tartják, hiszen többségük, úgy tűnik, a gazdasági mélypontra süllyedt. A kiútról, a lépéskényszerrel és a megoldás módszereiről **Farkas Gabriella**, a Magyar Demokrata Fórum alelnöke beszél lapunknak.*

– Sokan úgy vélik, a rendszerváltás vesztese leginkább a kisebbség, közöttük is legfőképpen a cigányság lett. Megszűntek azok az építkezések, amelyek felszippantották a munkaerőt. Most mi a helyzet?

– Valóban komoly gondokkal küszködnek most, nemcsak a cigányok, de mások is. A MDF azonban rendelkezik olyan elképzelésekkel, programokkal, melyekkel javítani lehet a jelenlegi állapotokon. Ez ténykérdés, ezek a nagyüzemek, óriásvállalatok, mezőgazdasági üzemek, melyek szivacsaként felszippantották a jórészt képzetlen munkaerő tömegét, megszűntek. Ez egy hatalmas űrt hagyott maga után, s ennek következménye a hazaküldött, otthon maradó munkaképes cigányok nagy száma. Ugyanakkor el kell fogadnunk, az elmúlt rendszer munkahelyteremtése gyakorta belső munkanélküliséget is jelentett. Gondoljunk csak a termelőszövetkezetekre, ahol nem munka, hanem szociális szempontok alapján is vettek fel embereket. Ez tudjuk hová vezetett. Ez az út napjainkban járhatatlan. Látszatintézkedéseket, hazug megoldásokat mi most nem tehetünk. A mai helyzet megköveteli a komoly, felelősségteljes munkát. Esélyt kell adnunk a cigányoknak, akik képesek és szándékukban áll az átképzésben

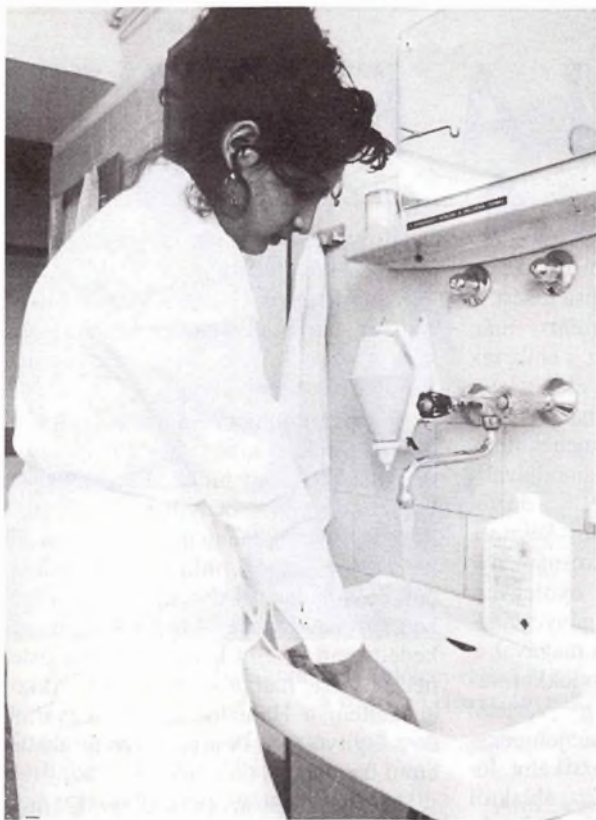
részt venni, mert így könnyebb lesz visszatérésük a munkaerőpiacra. Ez pedig nem könnyű feladat. Mi két megoldási lehetőséget látunk. Mind a kettő komoly tervező, elemző munkát követel meg, s az eredményei is kiszámíthatóak. Az egyik nehezebb, lassabb, de véleményem szerint járhatóbb. Komplex módon kell a cigány oktatáspolitikán, művelődéspolitikán változtatni. El kell érni, hogy a mostani nehéz helyzetben lévő cigányok gyerekei, de főként az unokái, már ne legyenek ennyire kiszolgáltatva a körülményeknek. Ne kerülhessenek azért hátrányba, mert teljesen képzetlenek. Ez komoly, hosszadalmasabb de ugyanakkor a biztonságosabb megoldás is. Ha a cigány fiatalnak a tanulás során, akár húsz év múlva is konzerválható szakmája lesz, akkor egy munkahelyváltásnál nem kerül hátrányos helyzetbe. Átképezhető, tehát fel tudja venni a versenyt a nem cigány munkaerővel. Ez tehát a hosszabb távú, komoly anyagi és szellemi erőforrásokat igénylő lehetőség.

– Mindenki szíven viseli gyermeke sorsát, jövőjét, s örömmel fogadja majd ezeket a lehetőségeket. De mi lesz azokkal, akik most szeretnének változtatni sorsukon?

– A térségi gazdasági program, melyben oly sok lehetőséget látok, külön kiemelten foglalkozik a helyi erőforrások bekapcsolásának módozataival. Így átmenetileg és rövid távon is bekapcsolható a szakképzetlen, de ugyanakkor dolgozni kívánó munkaerő is. Gondolok itt az erdőtelepítési programra, amely igazán nem igényel nagy beruházást, helyben van, mindenki számára hasznos. Jól betanítható az a réteg, amely ezt a munkát vállalni tudja. Ugyanakkor jól fizet is. Felszippanthatja tehát a szakképzetlen munkaerő nagy tömegét, megélhetést nyújtva a családoknak. Ugyanilyen komoly lehetőség az infrastruktúra. Gáz, szennyvíz, csatornaépítések. Minden gépészt ellenére komoly, egyéb munkaerőt is igényelnek. Itt is szerepet kaphatnak a dolgozni akaró cigányok. Jó volna tehát, ha a helyi cigányvezetők, a munkaerőhivatal és az önkormányzat figyelembe venné ezeket a lehetőségeket és közösen oldanák meg a feladatokat. Felmérnék azokat az embereket, akik ugyan mást nem tudnak elvégezni, de ilyen és ehhez hasonló feladatokat szívesen vállalnának. Meggyőznék a cigányokat arról, hogy a biztos munka többet ér a segélyeknél.

– Sajnos, nem mindegyik munkanélkülinél tapasztalható a sorsa megváltoztatásának igénye. Sokan megelégednek azzal, hogy otthon ülnek és az állam gondoskodik róluk. Mi módon lehetne ezen a szemléleten változtatni?

– A dolog, mint minden a világon, két és több oldalú. A munkanélküliség tény, ugyanakkor a hozzáállás is kérdéses. Sokfelé járom az országot. Találkozom polgármesterekkel, akik elmondják, a jelenlegi munkanélküli járadék mechanizmusa nem kielégítő. Nem készíti arra az otthon maradt, hogy maga keresen megoldást. A munkanélküli ellátási rendszer gyakorlatilag ellene mond ennek a folyamatnak. Olyan, hogy hiába szervez a polgármester közmunkát, a lehetséges munkavállalók tiltakoznak ez ellen. Cigányok és nem cigányok egyöntetűen kijelentik, ugyan miért mennének el árkot ásni. Megkapják azt a pénzt, to-

Átképezhető, tehát fel tudja venni a versenyt...

vább kétszer elmegy egy kőműves mellé segéd munkásnak, és máris több van, mintha főállást vállalna. Tehát amíg ezt nem tudjuk megszervezni, hogy ne legyen érdeke a munkanélkülinek elutasítania a beilleszkedést, addig csak a jószándék marad. Változás már kevésbé.

– **Lehetséges volna-e például a cigányokat foglalkoztató vállalkozók támogatása?**

– Azt hiszem éppen a cigányok érdekében ez a lehetőség mindenképpen elkerülendő. Még ha pozitív diszkrimináció, akkor is. Kimondani, hogy azért segítsek valakin, mert cigány, nem valami bölcs dolog. Azért segítsünk, mert munkanélküli, hátrányos helyzetű és tenni akar. Ezért érdemel meg minden támogatást.

– **Az előrelépéshez megfelelő vezetők is kellenek. A cigányok azonban gyakorta panaszoznak, nincs kellő létszámú, jól képzett, a közös ügyért tenni is akaró vezetőjük. Mi a megoldás?**

– Sajnos, a cigányszervezetek túlburjánzása is azt segítette elő, hogy egymás ellentéteivel foglalkozzanak, ne pedig a közös ügygel. A jelenlegi vezetők nagy része nincs kellően ráutalva arra, miként lehetne kapocs szervezete és a közelet egységében. Nem képesek létrehozni az összhangot a cigányság és az önkormányzatok, a civil szerveződések valamint más politikai csoportok között sem. Magunkra maradvá pedig egymással rivalizálnak, pedig ez nem hozhat megol-

dást. Elsődleges feladatunk tehát annak biztosítása, hogy a tehetséges, tanulni vágyó fiatalokat, vezetőket segítsük a képzésben, művelődésben. Ne kallódhasson el senki, csak azért, mert a család mögött nincs olyan anyagi kondíció, amely gátja a továbblépésnek. Átfogó és szilárd alapokon nyugvó ösztöndíjrendszert kell kialakítani, amely biztosítja a továbblépni szándékozót céljai eléréséhez. Ha egy pedagógus javasolja ezt a továbbtanulást, legyen meg az az anyagi alap, amire építhető. Az így előrébbjutott cigányfiatal úgy válhat a társadalmi elit részévé, hogy nem felejt el, honnan jött. Ma azonban még más a helyzet. Látom, ha egy cigányfiatal értelmiséggé válik, tessék-lássék eldolgozzat egy szervezetben, de ennek csak lát-

szatja van. Gyakorlatilag azonban megpróbál hasonlítani a nem cigányokhoz. Az neki a társadalmi elégtétel, hogy a tanulás után már nem kell cigánynak lenni. Ezt nagyon rossznak, elítélendőnek érzem, és ezen kell változtatni. Jelenleg a tanult cigány egyszerűen eltávolodik a fajtájától, magukra hagyja őket.

– **Gyakorta tapasztalni ezt a folyamatot, melynek a következménye a tanult cigányok eltávolodása és asszimilálódása. Megtagadják népüket és eltitkolják indulásukat. Megállítható-e ez a folyamat?**

– Ez nem mai találmány, hanem már az előző rendszer okozta feszültségek egyik levezetődése. Az akkori politika asszimilációs politika volt. És nemcsak a tanult, de az egyszerű cigányember is megérezte, aki boldogulni akar, annak hasonlulnia kell. Ha tehetséges és ügyes volt a gyereke, a család összefogott, tanította. És arra ösztökölte, illeszkedjen be a közösségbe, hasonljon, mert akkor van esélye továbblépni. És itt van a jól dolgozó cigányszervezetek felelőssége. Megértetni tagjaikkal, hogy a másság a természetes. Az, hogy valaki zsidó, arab, vagy cigány az a természetes. Ne akarjuk úgy üdvöztetni az embereket, hogy magunkhoz hasonlóvá tesszük őket. Ezért fontos az iskola szerepe, a pedagógusoké, akik felismerik a tehetséget és továbbviszik őket. Ahhoz az integrációhoz, ami szükséges, a cigányságnak vinnie kell kultúráját, öntu-

datát és valós értékeit. Ezt pedig csak neveléssel és jó szóval lehet elérni. Ha valamikor is volt felelőssége a cigányvezetőknek, a szervezeteknek akkor most van az. Az egymás elviselése már kevés. Megértésről és tiszteletben tartásról van szó. Ezt pedig mindkét félnek meg kell értenie, ennek szellemében kell cselekednie.

– **Tehet-e ezért valamit a sajtó, a közművelődés eszköztára, intézményei?**

– A beilleszkedéshez a saját értékeink tisztelete is kell. Ebben segíthet a Száztagú cigányzenekar, **Péli Tamás** festőiskolája, és az írók, újságírók. És ezért kedvelem a Lungo Drom folyóiratot is, amely ennek szellemében tevékenykedik. De vannak iskolák, ahol a közösségi életre nevelés teljesen száműz minden előítéletet. Körzetemben, Kápolnán az iskolában, az október 6-i ünnepségen a fellépő cigánygyerekek közül volt aki cigányköltő versét mondta el, s ez jelzi, milyen nyitott ez a közösség a másságra, más kultúrájának az elismerésére. Ezért vallom azt, nagy a pedagógusok felelőssége. De ha ez a szellem nyer tért, bízhatalunk a megoldásban. Ezért vagyok optimista.

– **Nagy port kavart a választójogi törvénynek azon szakasza, mely a kisebbségek parlamenti képviselőit illeti. Ön mit gondol erről?**

– A Magyar Demokrata Fórum képviselő csoportja és a párt vezető testületei a kormány javaslatával egyetértve támogatták a választójogi törvénymódosítást, annak érdekében, hogy a kisebbségek saját parlamenti képviselőihez jussanak a jelenlegi egykamarás parlamenti rendszerben is. Sajnáljuk, hogy az ellenzék – minthogy ez a törvény 2/3-os többséget igényelt, – meg tudta akadályozni e törvény megszületését. A magam részéről egyébként nem értem a javaslat ellen szavazott ellenzéki pártok magatartását, hiszen korábbi nyilatkozataik ennek ellenkezőjét sugallták. Az MDF kisebbségi szakkollégiuma egyébként e kérdések megvitatására 1994. január 25-26-27-re konzultációra hívta a magyarországi cigányszervezetek vezetőit.

– **A választások előtt vagyunk. Mint a kisebbségi ügyek illetékesétől kérdezem, van-e az MDF-nek cigány politikai programja?**

– A kisebbségi szakkollégium által szervezett konzultáció annak érdekében is történik, hogy az MDF kisebbségi, cigánypolitikai programját a cigányság véleményének ismeretében szakértők közreműködésével készítsük.

Csillei Béla

BANGÓ MARGIT

Vele született a dal. Őt tartják a mi Ella Fitzgeraldunknak. Hangjával az éter hullámain keresztül is hódít, s csak meg kell jelennie a színpadon, máris vastaps várja. Rabul ejtett már királyi fenségeket, tapsoltak neki Vancouverben, Münchenben, Leningrádban. Énekelt minisztereknek és a szakma kiválóságainak, otthon érzi magát a kis falusi művelődési házak színpadán, s a világ nagy hangversenyermeiben. Fellépett Orenburg építői előtt. Hódít mindenütt. Östehetség.

Bangó Margit mindenütt otthon van, ahol énekelni kell. Ő a cigánydalok és a magyar nóta egyik eminens külföldi nagykövete.

„A müncheni olimpiai idején Belgiumban énekeltem. Egyszer csak távirat érkezik Budapestről, a rádiótól: induljak Münchenbe, én képviseljem a magyar színeket. Nagy izgalomban voltam. Az Állami Népi Együtessel léptem fel, **Berki László** és zenekara kísért. Talán az volt a legnagyobb nézősereg, amely-

nek életemben eddig énekeltem. Sokezer ember tapsa kísért.”

Megtörtént már, hogy az emberek szeretete elől a művelődési ház ablakán kellett elmenekülnie.

Előadasmódjával hallgatóit, nézőit csodálatra készíti. Ezt Vásárosnaményból, egy nyolcgyermeikes cigánycsaládból hozta magával.

– Gyermekkoromban alig vártam, hogy elmenjen édesapám muzsikálni. Leszedtem az ablakról a függönyt, takarót, színpadot csináltunk, lábasból, fedőből, fazekakból alakítottunk „zenekart”, és én énekeltem.

Tizenhét éves korában fedezték fel. Szülei unszolására írt a rádiónak.

– A nagynénémnél laktam Pesten. **Grabócz Miklós** hama-

rosan válaszolt, és meghallgatásra hívtak. Rettenetesen féltem. Nagynéném biztatott. Igyál meg, kislányom, egy stampedli kevertet, meglátod, az majd segít. Megfogadtam. Elöttem legalább már vagy negyven énekes „ment le”. Megtudtam, hogy **Boros Lajos** fog kísérni. A torkomban dobogott a szívem. Máris egy ilyen világhírű nagyprímás. Hallgattam, hogy dudorásznak, skáláznak a többiek. Én csak vártam. Olyan gyorsan történt minden, hogy már csak arra emlékszem, ott álltam a mikrofon előtt, és hallgattam, nézelődtem, csodálkoztam. Egy üvegfal választott el szegény Grabócz Miklóstól, meg a zsűritől. És nem tudtam elkezdni a nótát! Oda szólt halkán hozzám Boros Lajos: – Kezdd már, te cigánylány, ne hozz ránk szégyent! Ez adott biztatást, s valami lehetetlenül nehéz hangnemben elkezdtem énekelni egy lassú cigánydalt. Azt sem tudtam, hogyan kerültem ki aztán a stúdióból. Amikor a kapun is túl voltam,

megfogadtam: én ide még egyszer be nem teszem a lábam.

Azóta jegyzik Bangó Margit nevét. Néhány nap múlva megérkezett a vász. Közölték vele, hogy szeretnének felvételt készíteni.

– Örültem, meglőpedtem. **Kozák Gábor** és zenekara kísért. Gondoltam, most megmutatom, mit tudok. Elegáns ruhát vásároltam a bizományiban, fodrászhoz, kozmetikushoz mentem. S amikor elkezdődött a próba, mindent úgy csináltam, mintha Isten tudja, mióta a szakmában lennék. Grabócz Miklós meg dicsekedett: van itt egy kis cigánylány, östehetség, ezt hallgassátok meg! Akkor énekeltem a Hajnalodik, de megvárlak és a Nyitva van a barna asszony ablaka című dalokat.

Ezt a felvételt azóta is játsszák világszerte. Egyik alkalommal, amikor meghallotta, bement a rádióba reklamálni: meddig akarják még műsoron tartani? Kinevették. Örülj neki, Margitka – magyarázták. – Ez egy Z-felvétel.

– Nekem akkor mondhatták, mi is az a Z-felvétel. Hát megtudtam, hogy ez olyan ritka, mint a fehér holló. Nagyon értékes. Néhány híres művésznek van ilyen felvétele. Azt jelenti, hogy a világ sok rádiójában játszhatják, mert megvásárolták.

Ezért hallani olykor Bangó Margit hangját a kanadai, a müncheni, a moszkvai, a prágai, a római vagy a leningrádi rádióban.

– Velem is megtörtént már, hogy Amszterdamban fogtam Moszkvát, s hallgattam magamat.

Áradozik a leningrádi fesztiválról, ahol két hétig énekelt a Rajkó Zenakarral. Felső fokban írtak a magyar cigányfolklórról.

– Katowicében a cigánydal-fesztiválon képviseltem a hazaiakat. Talán ez volt életem legszebb élménye. Két-két énekes szerepelt minden szocialista országból. Itt a moszkvai cigányszínház szólistáival léptem fel. Engem Oláh Kálmán kísért. Óriási verseny volt. Olyan érzéssel indultam, hogy nekem ott kell lennem a dobogón. Bezzeg, amikor meghallgattam az orosz cigánydalénekest, gondoltam: nekem itt nem terem babér. S amikor rám került a sor, összeszedtem magam. Elénekeltem a Cigányhimnuszt.

Bangó Margit az orosz cigánydalénekeskel megosztva nyerte el az I. díjat.

Tudom, honnan indultam, s ha belőlem valaki is lett, Bangó Margit megmaradt a naményi cigánylánynak.

Koncertezett Jugoszláviában, fellépett Berlinben, Hollandiában, és ott volt Olaszországban egy másik folklórfesztiválon.

– Énekeltem Rómában és Milánóban. Nagyon drukoltam. Félttem az olaszoktól, hiszen közismert, hogy a legszebb hangú énekeseik nekik vannak. S az lepett meg, amikor mindenki olaszul szólt hozzám.

Temperamentumáról, égő fekete szeméről, hajáról arra következtettek, hogy olasz.

– Nemrégiben telefonon hívtak Olaszországból. Egy magyar származású filmrendező újságolta, tudom-e, hogy az én dalom, a Cigányhimnusz egy olasz filmnek a kísérőzenéje, s én éneklek? Ez a film a cigányok és zsidók üldöztetésének az idején játszódik. Ehhez kerestek cigánydalt, és cigánydalénekest.

Így esett a választás a mi Bangó Margitunkra. Hívták, menjen ki, de nem tudta elvállalni, Kanadába indult egyéves turnéra.

– Hogy kerültem Kanadába? Úgy, hogy kikérték Európából az összes cigánydalénekes rádiórepertoárját.

Óriási megtiszteltetés. Hirdették plakátok, öles betűkkel újságok a magyar cigánydalénekes sikereit.

– Vancouverben egy magyar étteremben léptem fel. Egész Kanadából jöttek repülőgéppel, autókkal. Soha nem felejttem el azt az élményt, amikor könnyezni láttam őket. Elmondták, amíg énekeltem, Pesten, Magyarországon érezték magukat.

Énekeltem itthon külföldi filmre, amelyet magyarok készítettek. Készül egy film a cigányokról Olaszországban. Egyik fő-

szereplőjének Bangó Margitot szemelték ki.

Ami cigánydal ismert hazánkban, csaknem mind ismeri, de panaszkodik, mert elég szűk a magyar cigánydal repertoár.

– Olykor magam is írok szöveget, de legtöbb cigánydalt a szülőföldről, a Beregből, Vásárosnaményból hoztam magammal. Bennem élnek. Édesapámtól tanultam a legtöbbet. Amikor már nagyobbacska lány voltam, s ő hazajött az étteremből, leült a cimbalomhoz és tanítgatott. Én meg énekeltem. Édesanyámnak is gyönyörű hangja volt. Tőle magyar népdalt és nótát tanultam.

Élete az éneklés. Így vall erről:

A Magyar Köztársaság Arany Keresztje kitüntettetje

– Ha fellépek, minden bánatomat elfelejtem, s a dalba éneklek örömeinket, bánatainkat. Igazán a színpadon élek. Úgy kell énekelni egy jó dalt, egy nótát, ahogyan egy kiváló cigányprímás azt eljátssza.

Ennyi lenne a titka, varázsa Bangó Margit énekesnek? Külföldön kitüntették, de Bangó Margit nem ezért énekel, hanem az övéért.

– Nagyon szeretek hazamenni. Ha ki van plakátolva a nevem Szabolcs valamelyik városában, falujában, annak jobban örülök, mintha a világ valamelyik nagy koncerttermében várnának. Az őszi, tiszta szeretetet otthon kaphatom meg, sehol a világon! Soha nem felejttem el a gyermekkoromat.

– Szegények voltunk, sokszor kenyérből sem ettünk eleget. Tudom, honnan indultam, s ha belőlem valaki is lett, Bangó Margit megmaradt a naményi cigánylánynak.

Csodálom a szép bútorokkal berendezett szobákat, a selyemmel vetett franciaágyat. Kortyolom a gőzölgő feketét a kínai porcelánból, és én arra a tiszta valomásra gondolok, amit búcsúzóul mondtott. Van egy nagy álma Bangó Margitnak. Idős korában házat venni itthon a Beregben, és egy cigányegyüttest alakítani.

Farkas Kálmán

Bangó Margitot 1994. január 19-én a Magyar Köztársaság elnöke a Magyar Köztársaság Arany Keresztje kitüntetésben részesítette, melyet Fekete György, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium államtitkára adott át.

HÍRÜNK A NAGYVILÁGBAN...

EGYESZTENDŐS A LUNGO DROM

– Egyesztendős a szolnokon kiadott országos roma folyóirat, a **Lungo Drom**. **Paksi Éva** főszerkesztő számára mit jelent ez az évforduló?

– Többek között azt, hogy él még a lap, tehát igénylik az olvasók. Amikor 1992 decemberében elhatároztuk, hogy a „Lungo Drom” Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség lapot kíván kiadni, akkor még mint a szövetség lapját terveztük. Később gondoltuk úgy, hogy a cigányság egészét kívánjuk szolgálni ezzel a folyóirattal. Egy nagyon egyszerű formátumú újsággal indítottunk, kettőezeröttszáz példányszámmal. Mára ezt ötezerre küzdöttük fel, a lap pedig színessé változott.

– Az LD mitől más, mitől több, mint a hasonló roma folyóiratok?

– A mi lapunk vidéki székhellyel, vidéki szerkesztőséggel dolgozik, és elsősorban a vidék cigányságát próbálja megszólítani. Rendszeresen jelenünk meg, havonta.

– Mi volt az eredeti hitvallásuk, és mit sikerült ebből megtartani?

– Nem akartunk mi nagy dolgokat elérni ezzel a lappal, mindössze azt, hogy a cigányság és a nem cigányok is folyamatosan informálva legyenek az őket érintő, az együttélést elősegítő kérdésekről, hogy rendszeresen a kezükbe tudjanak fogni egy olyan lapot, ami segít is nekik.

– Gyakorta hallani, hogy a cigány lapok meglehetősen pesszimisták. Tartja-e ezt a stílust a LD?

– Nem. Szeretjük bemutatni a pozitív értékeket is. Ezt nagyon fontosnak tartjuk a szemléletváltás elérése érdekében is. Bemutattunk olyan egyszerű cigány embereket, akiknek a magatartása példamutató, akik sikereket értek el. Például Kántorjánosiban egy vállalkozó alapítványt hozott létre, óvodát támogat. Magosligeten példamutató a polgármester és a cigányok együttműködése. De külföldre is kitekintünk. Bemutattuk a beregszászi cigány vajdát éppúgy, mint a világ talán egyetlen Romaszínházát, a kassai színházat. Kunmaderason, mint köztudott, a „Lungo Drom” tagszervezetének támogatásával győzött **Dr. Kemecsi Imre** polgármester. Ez mind siker.

– A jogban tanácstalan emberekre gondolnak-e?

– Állandó jogi rovatunk van, ugyanakkor bemutatjuk azokat a személyeket, szervezeteket, akik tevékenyen dolgoznak a cigányság érdekében is. Interjút adott **Hága Antónia** képviselő, **Báthory János**, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökhelyettese, és bemutattuk a Művelődési Intézet Nemzeti Kisebbségi Osztályát is.

Paksi Éva

– Sokat beszélnek ma a politikai hozzáállásról. Az LD melyik politikai pártot támogatja?

– Az LD nem támogatja egyiket sem, politikamentes, kizárólag a cigányság érdekeit tartja szem előtt.

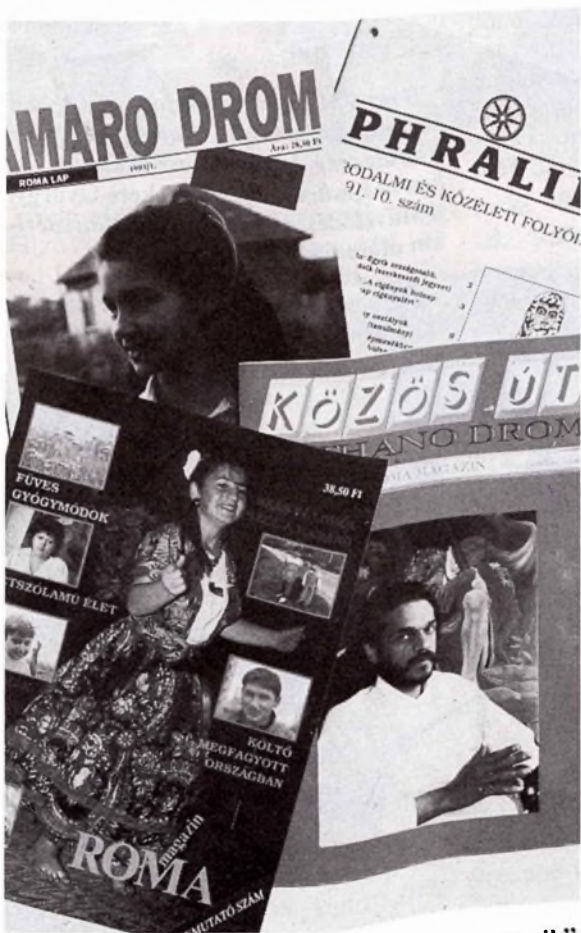
– Mennyiben segíti a lap a magyarok és a cigányok együttélését.

– Nagyon jók a tapasztalataink, sok magyar olvasónk is van, és támogatják, segítik a lapot. Kaptunk levelet többek között egy pécsi egyetemistától, aki megírta, hogy az LD segíti a tanulmányaiban is.

– Mik a további tervek?

– Megtartani a folyamatos megjelenést, és bővíteni az oldalszámot, a példányszámot pedig tízezresre növelni. Szerkesztőségünkben együtt dolgoznak cigányok és nem cigányok, egyetértésben, alkotó módon. Én magam sem vagyok cigány, és külön örömmel szolgál, hogy a cigányok elfogadtak, és magyarként sikerült egy olyan roma lapot szerkesztenem, amit mindeki elismer.

Elhangzott a Magyar Rádió Kossuth adóján, 1994. január 5-én.

„A vidék lapja vagyunk, a többi más lapra tartozik”

„Kérlek, hagyj békén!”

Ha nem védené R.-t az általános iskolás lányt a személyiségi jog, akkor is kötelezne a titoktartás, mert ki ismerheti jövőjét, azt, hogy felnőtté válásakor hogyan dönt? Ez az ő személyiségi joga. Mivel azonban a történet, mely őt, testvérét s édesként szeretett nevelőszüleit körbefonja, tanulságos több szempontból is. A nevek megváltoztatásával adom közre.

Nem oly régen egy felcicomázott hölgy állított be, nagy magabiztossággal Nyíregyházán a megyei Gyermekek és Ifjúságvédő Intézetbe, ahol készséggel, tisztelettel fogadták. Ő – mármint az anya –, mint később kiderült, egy önkormányzati írást lobogtatott meg az igazgatóhelyettes nő és munkatársa előtt, amelyben az foglaltatott, hogy amennyiben megkapja gyermekeit, akkor biztosítanak részére lakást.

Szem és fültanúként végig hallgattam a beszélgetést, ami – ki tudja mióta! – fartott az illető anya, a GYIVI vezető, illetve dolgozója között.

Íratokat hoztak, az intézet részéről a hivatalos megkereséseket, amelyek süket fülekre találtak az anya részéről. Évekig nyomoztak a most hirtelen felbukkanó és anyai szeretetére hirtelen rádöbbenő hölgy után – aki élettársával jelent meg! – de mindhiába.

Keresték levélben az állandó lakóhelyén. Nem érkezett válasz. Írtak ideiglenes lakóhelyére. Nyoma veszett, mintha a föld nyelte volna el... És most, hirtelen előkerült, felcsillant a remény: lakást adnak. Arca rezzenéstelen volt, áradt róla a közömbösség. Egy, csak egyetlen cél vezette: minden áron lakáshoz jutni.

Hallgatva a hivatalos beszélgetést egy idő után bátorkodtam megjegyezni:

– Asszonyom! Mikor látta a két lányt?

Megdöbbenhetett. Hirtelen csak ennyit válaszolt:

– Maga ne szóljon bele!

Később tudtam meg, hogy amikor elhagyta a két kislányt, alig 4-6 évesek voltak. Vajon ezek az azóta felserdült kislányok emlékeznek-e az anyjukra? Mi maradt meg az anyai arcból, visel-

kedésből, mozdulataiból, esetleg öleléseiből? Ha egyáltalán megmaradt bennük valami? S talán a most, itt előttünk ülő anya gondolt-e arra, hogy alkalmasint levelet kellene írni két lányának, talán meglepni, valamiféle ajándékkal kedveskedni? Netán meglátogatni R.-t és a kisebbik lányát is, hogy a szálat végképpen el ne szakadjanak anya és gyermekei között?

R. és kistestvérenek életéből úgy pergett le hat esztendő, hogy egyáltalán nem látták szülő anyjukat. Hogyan is emlékeznének rá? Pedig törvényben biztosított joga és kötelessége a szülőanyának, hogy havonta legalább egy alkalommal a nevelőszülőknél a láthatást biztosítsák. Nem élt vele? Vajon miért? És most sorolni lehetne a kérdőjeleket? Talán soha nem derül ki. Nem, mert az anyai őszintélenség homályba fedi, s így a két kis-, mostmár serdülő „nagylány” talán soha nem is tudja meg az igazságot, azt, hogy miért is dobta el őket az anyjuk, és akinek, most hirtelen oly fontos lett két gyermeke.

Az anya felkereste R.-t és kisebbik lányát. A gyerekek nem ismerték meg az anyjukat. Ridegen fogadták, elutasították. Vajon mit érezhetett? Nem tudom, csak gondolom.

Találkozásunk óta ismételtelen próbálkozhatott az anya gyermekeihez közelebb kerülni, az elszakadt szálakat összekötni. Erre utal R.-nek a levele, amelyet az intézeten keresztül próbált szülőjéhez juttatni. R., a kislány ezt a levelet 1993. december 8-án írta. S hogy valamilyen vonzódást érez, talán a levél elejére és végére rajzolt virágok bizonyítanak. Ebben a következőket írja:

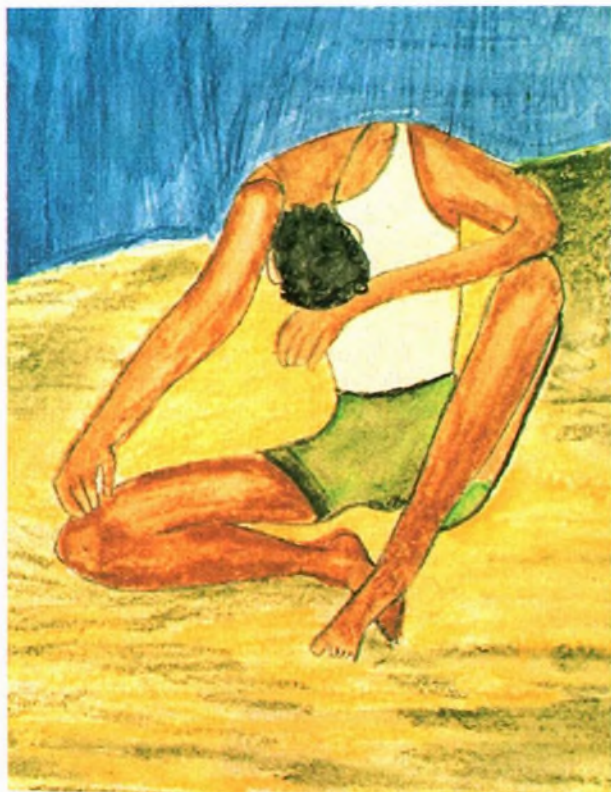
„Kedves szülőm. Nem hiányzott a

csomagod. De ne is álmodozz, hogy én veled megyek. Eszemben sincs, hogy a két hetet veled töltssem el. Hát nem tudod megérteni, hogy én itt akarok felnőni! Nekem itt a családom, itt az otthonom. Igaz, egy fülbevalóra mindig is vágytam, de tőled nem hiányzott... Most éppen jól állok a tanulásban, de megint felzaklattál. Kérlek, hagyj békén!”

Aláírás: R., akit kistestvérevel együtt egy cigány nevelőszülő fogadott övének.

Farkas Kálmán

SZABÓ SÁNDOR
6.a
Fekete István
Általános Iskola

PETŐ CSABA
5.b
Fekete István
Általános Iskola

**„Barátaim —
akik mások, mint én”**
GYERMEKRAJZ PÁLYÁZAT

*Kőbányai Önkormányzat Emberjogi Kisebbségi Csoportja
által meghirdetett rajzpályázat*

GUBÁN KATALIN
7.a
Sibrik Miklós úti
Általános Iskola

HARGITAI JUDIT
8.b
Fekete István
Általános Iskola

RÓNAI ZSOLT
5.a
Fekete István
Általános Iskola

RónaiZsolt

5/a
PINTÉR SZILVIA
PINTÉR SZILVIA
5.a
Fekete István
Általános Iskola

ESÉLY A MUNKÁRA

A Fiatal Romák Országos Szövetsége (FIROSZ) szervezésében 1994. január 15-én Tiszaburán hat település részvételével (Abádszalók, Pustataskony, Tiszaroff, Tomajmonostora, Szolnok és Tiszabura) kőműves, szobafestő és -mázoló 10 hónapos intenzív tanfolyam évnitője kezdődött.

Farkas László a FIROSZ elnöke a hallgatók köszöntése után bemutatta többek között Csutka Mihálynét, a tanfolyam vezetőjét, valamint Sántha Jánosné igazgatónőt, és Debreczeny Zoltánt a Kisújszállási 625. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet igazgatóját,

akik a tanfolyam szakmai vezetői lesznek.

– Legfőbb feladatunknak az oktatási területet tartjuk. Úgy gondolom – a többi problémát most nem említve –, a legfontosabb az, hogy a kritikusan alul-képzett embereket megkíséreljük valamilyen formában erről a szintről feljebb emelni. Arról már nem is beszélve, hogy igen nagy az a létszám, akinek semmilyen szakmája nincs, így természetes volt az a jelenség, hogy a munkahelyekről ők kerültek ki elsőként. Mi szeretnénk azt, ha a szakmunkásbizonyítványt megszerző emberek nagyobb eséllyel tudjanak elhelyezkedni. Azt gondolom, az oktatás az, amellyel segíteni lehet, hogy az emberek sokasága meg tudjon felelni a mai társadalmi elvárásoknak is, és ezáltal ezt az igen feszült közhangulatot mérsékelni lehessen – mondta Farkas László.

SIKERES VIZSGÁT TETTEK

A napokban vizsgázott Szolnokon az a 20 cigányfiatal, kiknek a „Lungo Drom” Országos Érdekvédelmi Cigányszövetség „Oktatási és Továbbképzési” Alapítványa a Nemzeti Egészségvédelmi Intézettel és a Megyei Munkaügyi Központtal karöltve szervezett házi betegápoló tanfolyamot. A háromhónapos intenzív oktatáson egészségügyi alapismeretet, ápolástan elméletet, pszichológiát, társadalomismeretet, szociális munkát, cigány politikatörténetet és cigány kultúrtörténetet tanultak a fiatalok.

A tanfolyam sikeres elvégzését tanúsító oklevél házi beteggondozói munkára jogosít.

A Lungo Drom „Oktatási és Továbbképzési” Alapítványa minden fiatal elhelyezéséről gondoskodik.

Érnek még meglepetések bennünket?

Ezt a kérdést nem véletlenül tették fel nekem a Vésztői „Lungo Drom” tagjai. Ugyanis a Parlament azon döntése miszerint az Országgyűlési választáson kisebbségi listát nem lehet állítani, valóban meglepett bennünket. Ugyanis maga az alkotmány azt mondja, hogy a Magyarországon élő kisebbségek államalkotó tényezők, egyenlő joggal és kötelezettséggel. Márpedig ha ez így van, akkor nincs semmi baj, mert senki sem kötelezhet bennünket arra, hogy az általunk megfelelőnek tartott, a mi érdekeinket szemelőtt tartó, megfelelő szellemiséggel rendelkező társunkat megfelelő és a törvényben meghatározott szavazattal bejuttassuk az Országgyűlésbe. Civil szerveződés ide vagy oda, nekünk az a véleményünk, hogy az elrontott életünket, jogfosztottságunkat, melyet az elmúlt rendszerek róttak ránk, ideje lenne bizalommal, megértéssel, politikai és társadalmi összefogással, Európai szinten kezelni.

ESZI, NEM ESZI...

Tudom, hogy ígéretetni mindenki tud. Minket azonban az elmúlt évszázadok megtanítottak arra, hogy csak és kizárólag a kézzel fogható tényeket fogadjuk el. A tények már adottak voltak a múltban és a jelenben is. Hogy hogyan magyarázzák? Nem hisszük, hogy valamennyi állítás megállja a helyét. Gondoljunk csak a kárpótlásra! Az elmúlt 40 évben a rendszer minden negatívumát megéltük, ugyanúgy, mint az ország bármelyik állampolgára. Beilleszkedési esélyeink jogilag korlátozva voltak (az MSZMP asszimilációs törekvése). Munkahelyeinken 150–200 %-os teljesítménnyel sem kerestünk annyit, hogy önálló életvitelt tudjunk kezdeményezni.

Még a cigánytelepek felszámolásánál is mi jártunk pórul. Mivel az általunk megvásárolt, megvásároltatott sok-sok esetben több évtizedes vályogházakat eszi, nem eszi, nem kap mászt filozófiával megvettük. Az általunk kifizetett összeget a kezdeményezett, a társadalom kegyeltjei megpótolták, és lett nekik kacsálábon forgó kastélya. Ezeket a törvényhozó urak nem tudják, vagy nem akarják tudni, ugyanis, ha mindezeket ismernék, megvitátnák és megkérdéznék az erre legilletékesebbet, magát a cigányságot, tudnák, miért is akarunk mi országgyűlési képviselőket a

parlamentbe. Pontosan a fentiekben leírtak miatt.

Ne a statisztikai adatok domináljanak, hanem a tények. Márpedig a kézzel fogható tények a cigányság által megbízott, felhatalmazott, közülünk való személy kezében van. Azt az alapvető jogunkat pedig, hogy az egyesülési törvényben biztosított lehetőségeinkkel élve megpróbáljuk önazonosságunk érdekében gyakorolni, azt nincs joga senkinek sem megkérdőjelezni.

Bosszantó tényként kell azonban megállapítani, hogy a hangoztatott Európához való közeledést sok esetben nem követik a kisebbségek államalkotó tényezői.

Természetesen utánajárva a dolgoknak, ha azokat a szempontokat vesszük figyelembe, mit is jelent megközelítőleg 350 ezer cigány szavazata a pártlistán induló, bennünket, kulturánkat, problémáinkat alig ismerő többségi indulónak, érthető a negatív hozzáállásunk. Csupán egyről feledkeztek meg a képviselőurak. Arról, hogy demokrácia van. Arról, hogy nem tudunk, és nem akarunk senkinek a székértelője lenni. És ez nem bizalmatlanság! Csupán jól megfontolt érdek, és olyan érdek, amely nem korlátozná, hanem segítené az országban élő nemzetiségek önazonosságának, kultúrájának megőrzését.

Hogyan lehetséges ez? Megfelelő helyre, megfelelő ismeretek átadása olyan személyektől, akik a jelenben is velünk, mellettünk élnek. Nem tartjuk elegendőnek azokat a romáknak már odaadott főhatósági állásokat azért sem, mert függetlenül származásuktól csak végrehajtott szerepet kapnak az államparátuson belül. Asztal mellől, bennünket csak mint statisztikai tényezőket ismerő, főállású személyek irányítanak.

STATISZTIKAI TÉNYEZŐK ???

A teljes körű megoldás az lenne, ha a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivattal együttműködve, de önálló apparátussal intézhethetnénk, irányíthatnánk sorsunkat. Emellett azonban helyünknek kellene lenni az országgyűlési apparátusban is. Ez lenne a demokrácia, és akkor érvényesülne az Alkotmányban megfogalmazott a kisebbségekre, nemzetiségekre már-már elcsépelte vált államalkotó tényező is.

Természetesnek tartjuk azonban a szervezeteknek – teljesítményükkel ará-

nyosan – adott állami dotációkat, mellyel érdekvédelmi, közösségi tevékenységüket tisztességesen meg tudják oldani. Itt azonban az a lényeges, hogy ki mit és mennyit tesz le az asztalra.

Én nem vagyok híve olyan szerveződéseknek – és ezzel a nézetemmel nem vagyok egyedül –, amelyek csak önmaguk és szűkebb környezetük megélhetésért, politikai egzisztenciájuk fentartása érdekében jöttek létre, egyszer bejegyzett, félrevezetett tagsággal.

HAMIS VALÓSÁG...

Sajnos, nekem ez a szomorú tapasztalatom. Milliók mennek veszendőbe tízezrek vannak becsapva, félrevezetve, mert a Parlament nem ismeri a vidék cigány lakosainak a véleményét. Azok a szervezetek pedig, akik teszik és tudják a dolgukat, a fent már leírtak miatt sokkal kevesebb anyagiakhoz jutnak, mint amennyire a tisztességes programjuk megvalósításához szükség lenne. Nem akarok hasonlatokkal élni, azonban lelkiismeretem azt diktálja, hogy rámutassak egy olyan cigány szervezetre, amely tudja, mit akar. A „Lungo Drom” tevékenysége példaértékű lehet. Ugyanis azok a megvalósított koncepciók – például: közéleti népfióiskolai oktatás, családsegítői hálózat kiépítése, betegápolóképzés, munkahelyteremtés, Oktatási Központ létrehozása, az állandó információ áramoltatás a tagszervezetei felé – mind-mind olyan tevékenységek, melyek fontos tényezők.

Nem hagyhatom szó nélkül azokat a kapcsolatokat sem e szervezetnek, amely bizonyítéka annak, hogy mint a vidék egyetlen csúciszervezete, hogyan képviseli azokat a közösségeket, amelyek érdekében létrejött. Ennek ismeretében bátran kimerem jelenteni, minket nem érhet meglepetés. Helyünk és szerepünk a társadalomban megalapozott. Tettük és tesszük a dolgunkat. Nem félünk, nincs okunk félni semmiféle politikai irányelvtől. Nem frázisokkal, tényekkel bizonyítjuk vállalt kötelezettségünket. A mi jelszavunk: tisztesség, becsületesség, kötelezettség tudás. Ezt érvényesnek kell tekinteni a szövetség valamennyi tagjára, kinevezett illetve a romák által megválasztott települési vezetőkire is. Mint politikáló szervezet tudjuk, melyek azok az elvárások velünk szemben, amely az elkövetkező időben is méltóságot biztosít a Lungo Drom számára.

Lakatos Oszkár

Csak a cigányok maradnak kívül?

Már-már közhelyszerű annak megálapítása, hogy a kisebbségi érdekérvényesítésnek mindig számos akadályozó tényezője van. Nyilván, másfajta korlátok jelennek meg a diktatúrákban (melyekben az érdekérvényesítéshez szükséges jogok is hiányoznak) s megint másfélék a parlamentáris demokráciákban. Az államszocializmus összeomlása után a különbségek még inkább szembetűnőek. Mert azzal, hogy a jogállamiság feltételei megteremtődtek, elvileg a kisebbségi érdekérvényesítés új távlatai nyíltak meg. Csak éppen ezek a távlatok eltérő tartalmakat és eltérő reményeket hordoznak. Különösen világossá válik ez akkor, ha a kisebbségek közül például a cigányság és a hazánkban élő népcsoportok (németek, horvátok, szlovének stb.) esélyeit vetjük össze. Akár abban az értelemben is, hogy milyen gazdasági, kulturális és politikai adottságokkal rendelkeznek. Minél megosztottabb ugyanis egy népcsoport, s néhány politikai vezetőjének minél nyilvánvalóbb érdeke fűződik a megosztottság fenntartásához, annál kevésbé képes politikailag önmagát megszervezni.

ÉRDEKKÉPVISELET...

Ékesen bizonyíthatja mindezt a cigányság példája, s még egyértelműbben az a tény, ahogyan az egyes pártok a romák ébredező politikai önszerveződéséhez viszonyulnak. Éppen a választójogi törvény módosításával kapcsolatos vélekedések utalnak erre. Miközben a legnagyobb ellenzéki párt képviselői azzal utasítják el a kisebbségek (köztük a cigányság) parlamentáris képviseletét, hogy túlságosan nagy előnyt jelentene számukra, ha például háromezer szavazattal is be lehetne jutni a parlamentbe, mértékadó vélemények szerint viszont *a cigányok érdekképviselése nem oldható meg pártkeretek között*. Ebben mély igazság rejlik, hiszen ha figyelembe vesszük, hogy a jelenlegi állapotban a roma képviselők szemmel láthatóan alárendelődtek a „frakciófegyelemnek”, minden szempontból indokolt a cigányság érdekérvényesítésének más úton és más formában való megszervezése. Még hozzá abban a mértékben vállalható a pozitív megkülönböztetés (illetve előnyhöz juttatás), amilyen

mértékben a különböző hátrányok a cigányokatsújtják.

MUNKANÉLKÜLISÉG...

Mert aligha tagadhatja bárki is, hogy a rendszerváltás után nem csupán a politikai ön kifejeződés távlat nyílt meg a cigányok előtt, hanem ugyanígy a gazdasági válság és ellehetetlenülés szakadása is. (Az államszocializmus nyílt, illetve rejtett asszimilációs törekvései után ez persze merőben más helyzet.) Nem szólva arról, hogy az érdekérvényesítés lehetőségének pusztá hangoztatása semmit nem jelent. Ehhez ugyanis érdekelismerésre és érdektudatosításra lenne szükség. Bármennyire megosztottnak tűnik is a cigányság, miután a munkanélküliek aránya körükben csaknem eléri a kilencven százalékot, az analfabéták száma folyamatosan emelkedik, a többségi társadalom pedig egyre elutasítóbb velük szemben, a kölcsönös egyezség megteremtése egyszerűen elkerülhetetlen. Nem úgy és akként, ahogyan a magukat „legitimnek” tekintő roma politikusok némelyike gondolja, hanem félrerethetetlenül meghatározva azokat a felemelkedési stratégiákat, melyek a társadalom periferiájára sodródott népcsoport számára valóságos esélyt jelentenek. Hiszen senki sem lehet, hogy néhány éven belül a munkaerőpiacon mérhetetlenül rossz pozícióban lévő cigányság helyzete valamit is változna. Inkább rosszabbodni fog. S ez nem valamiféle jóslat, hanem tényítélet. Mert ha figyelembe vesszük, hogy az ipari szerkezet átalakításával a minimálisan zsugorodhat a segéd- és betanított munkák, anyagi és kapcsolati tőke híján pedig a cigányok eleve kiestek a privatizációból, helyzetük minden szempontból reménytelen.

JOGÁLLAMISÁG...

Még ha némelyeknek kedvezett is a kárpótlási törvény, a többséghez tartozók – mivel ingatlannal, földdel, üz-

lettel stb. nem rendelkeztek – legfeljebb ámulhatnak azon, hogy újra szembesülniük kell kitaszítottságukkal. Önhibájukon kívül is, hiszen ígéretekkel nemcsak saját „politikusi” halmozják el a romákat, hanem azok is, akik szavazatokat remélnek tőlük. De már a négy évvel ezelőtti választásokon bizonyossá vált, hogy a többségi társadalom gazdasági, politikai, szociális,

A távlatok eltérő tartalmakat és eltérő reményeket hordoznak...

stb. érdekei nem fedik le a cigányságét. Még akkor sem, ha az elszegényedés, a nyomor több százezer állampolgárt érint, s akkor sem, ha sokan úgy gondolkodnak: a cigányok megérdemlik sorsukat. A jogállamiság eszméjével és gyakorlatával azért is összeegyeztethetetlen ez a felfogás, mert ha bármely népcsoport a társadalom legalján van, nem konzerválni kell helyzetét, hanem segíteni abban, hogy önére jükből felemelkedjenek. S hogy érdekeiket ne csupán a nevükben képviseljék, hanem az érdekérvényesítés alkotmányos formáit maguk használják. Mert a parlamentáris demokrácia sorsa ezen áll, vagy bukik.

Dr. Kerékgyártó T. István

LAKÁSCÉLÚ TÁMOGATÁSOKRÓL

— 106/1988 (XII.26) MT. rendelet —

Az MT. rendelet mire terjed ki?

1. Lakás építésére
2. Lakás vásárlására
3. Lakás fenntartására
4. Lakás egyéb építési munkáira
5. Ehhez kapcsolódó közművesítésre, annak átépítésére és járdaépítésre
6. Társulati úton megvalósuló közmű beruházásokra

Mi tartozik a lakáscélú támogatás körébe?

1. Szociálpolitikai kedvezmény
2. Törlesztési támogatás
3. Kamattámogatás
4. Akadálymentesítési támogatás
5. Helyi önkormányzati támogatás

Kik vehetik igénybe a támogatást?

1. Nagykorú magyar állampolgár.
2. 16. évet betöltött állami vagy intézeti nevelt kiskorú magyar állampolgár, ha magának, házastársának, élettársának és kiskorú gyermekének, együtt költöző családtagjainak
 - lakás tulajdona
 - állandó használati joga
 - bérleti jogviszonya nincs.
3. Az is, akinek tulajdonában legfeljebb egy lakás fele van, vagy e tulajdonban lévő lakás lebontását az arra illetékes és hatáskörrel rendelkező önkormányzat szakigazgatási szerve elrendelte, vagy engedélyezte, vagy 1988. december 3. előtt hasznélvezettel terhelten került tulajdonába, vagy hasznélvezettel terhelten öröklő, és a hasznélvező a lakásban lakik.

Mikor tekinthető méltányolhatónak a lakásigény?

1. Ha a lakás az együttlakó családtagok lakásigénye mértékének felső határát legfeljebb egy lakószobával haladja meg.
2. Építési költsége, eladási ára a lakásigény mértéke alsó határának megfelelő méretű lakás előző évi megyei (fővárosi) átlagköltséget legfeljebb két és félszeresen haladja meg.

Mikor nyújtható a méltányolható támogatás?

Akkor lehet nyújtani, ha a kedvezményezett a rendelkezésre álló anyagi eszközöket a vételár, az építési költség kiegyenlítésére felhasználja.

Szociálpolitikai kedvezmény

Lakásépítés, -vásárlás céljára, a méltányolható lakásigény kielégítésére az építetett (vásárlót) az általa eltartott, vele közös háztartásban élő gyermekek és egyéb eltartott családtagok után az építési költség (eladási ár) megfizetéséhez vissza nem térítendő állami juttatásként szociálpolitikai kedvezmény (a továbbiakban: kedvezmény) illeti meg. A kedvezmény csak új lakás építésére (vásárlására) vehető igénybe közvetlenül, vagy a használt lakás eladója útján közvetetten.

Kedvezmény nyújtható

1. Magánlakás építésére
2. Az értékesítés céljára épített és építetett lakás megvásárlására
3. Az értékesítés céljára lakást építő, építetett gazdálkodó szervezettől

olyan lakás megvásárlására, amelyet maga, vagy megbízottja, illetőleg bizományosától olyan lakás megvásárlása, amelyet maga vagy megbízottja, illetőleg bizományosa másik vevőjétől vett meg.

4. Az önkormányzat kijelölése alapján az önkormányzati ingatlanközvetítő szervezettől olyan lakás megvásárlása, amelynek tulajdonosát nyugdíjasok házába helyezték el.

A kedvezmények mértéke

A kedvezmény összegének fele nyújtható a kedvezmény igénybevételére jogosító három vagy több gyermek eltartásáról gondoskodó családok lakásbővítéséhez, ha meglévő lakásuk mérete kizárólag az együttlakó szülők és eltartott gyermekek száma alapján nem éri el a lakásigényük mértékének alsó határát, és a bővítéssel legalább egy lakószoba létesül.

A kedvezmény összege gyermekenként 50 000 forint. Az építetttel (vásárlóval) együtt költöző, a kölcsönszerződés megkötésének időpontjában meglévő, (1) bekezdés szerinti, illetőleg (5) bekezdés alapján számításba vett második gyermek után 250 000 forint, a meglévő harmadik gyermek után 600 000 forint. Minden további meglévő gyermek után gyermekenként 200 000 forint.

A szerződéskötést követően született, vagy örökbefogadott gyermek után a 3. paragrafus (2) bekezdése alapján igényelhető kedvezmény számolható el.

Fiatal házaspár kérelmére a kedvezményt két gyermekig önálló kölcsönként meg kell előlegezni. A megelőlegezés időtartama – amely alatt törlesztést nem kell fizetni, de az esedékes kamatokat a pénzintézet a költségvetéssel elszámolja – egy

gyermek esetében három év, két gyermek esetében hat év. Ha a gyermekek az előírt határidőn belül megszületnek, a kedvezményt a fiatal házaspárnak jóváírják, ha nem születnek meg, úgy a kölcsöntartozást és kamatait a felek megállapodása szerinti módon kell kiegyenlíteni.

A kedvezmény összege más eltarított családtagok után személyenként 30 000 forint.

A kedvezmény összege az építési költség (eladási ár) 55 %-át nem haladhatja meg

A szociálpolitikai kedvezmény szempontjából gyermek az építető (vásárló) vérszerinti, örökbefogadott vagy gyámsága alatt álló gyermeke, valamint az az intézeti vagy állami nevelt gyermek, aki a Gyermekek és Ifjúságvédő Intézettel kötött megállapodás alapján legalább egy éve az építetőnél (vásárlónál) mint nevelőszülőnél, és vállalja, hogy az elhelyezés három éven belüli megszűnése esetén a kedvezményt visszafizeti, ha másik gyermek gondozására megállapodást nem köt.

Az építetőt (vásárlót) a kedvezmény akkor is megilleti, ha az építéshez (vásárláshoz) kölcsönt nem vesz igénybe.

Az építetőt (vásárlót) a fennálló kölcsöntartozás esetén a kedvezmény a kölcsön (adás-vételi) szerződés megkötését követően született, vagy örökbefogadott gyermeke után – a megelőlegezés kivételével – a szerződéskötés időpontjában hatályban volt feltételekkel utólagosan is megilleti. Ilyen esetben a kedvez-

mény összegével a fennálló kölcsöntartozást kell csökkenteni.

Aki után kedvezményt már elszámoltak, azután újabb lakás építése (vásárlása) esetén akkor kell a különbözet erejéig kedvezményt nyújtani,

ha a kedvezmény összege időközben emelkedett.

E rendelet szempontjából fiatal a házaspár, ha a kölcsön (adás-vételi) szerződés megkötése időpontjában a

EGY KEDVES SZÓ

Nagyon nehéz az olyan emberek élete, akiknek a fejük fölött nincs fedél. S manapság ez már sajnos, egyre több és több emberrel történik meg. Függetlenül attól, hogy cigány vagy magyar. Az aluljárók, pályaudvarok tele vannak rézszegekkel, mert a szomorúságukat, az életüket megváltoztatni ma már sajnos, aligha lehet. Forró étel, puha ágy nemigen várja őket. Ezért idegesebbek is és türelmetlenebbek az átlag embereknel.

A minap is, ahogyan a szolnoki Autóbusz pályaudvaron álltam, két igencsak ideges ember – valószínűleg ők is a pályaudvaron szoktak éjszakázni, ugyanis nagyon ápolatlan

és elhanyagolt külsejük volt –, összevesztek. A vitából verekedés lett. S mivel az egyik nem cigány volt, a másikat lecigányozta. Úgy megverték egymást, hogy még vér is folyt. S ez van nap mint nap! Nemcsak Szolnokon, más falvakban és más városokban is.

Bizony ezeknek az embereknek, már az is jó volna, ha valaki csak egy kedves szót szólna hozzájuk, megkínálná ennivalóval, s akkor biztosan tudnának legalább reménykedni abban, hogy egyszer majd ők is megérik azt, hogy a családjukat eltarthassák, hogy dolgozhassanak.

Rácz Zsuzsanna

Szokások, babonák

A férfiak díszé a bajusz, a nőké a hosszú haj. A követelmény, hogy a férfiak, de különösen az idősebbek, járjanak kalapban, mellényben, tudják a cigány szokásokat, a ceremóniát.

Utcán a férfiak mennek elől, az asszonyok, gyerekek mögöttük. (Mint Indiában.) Amikor beszélgetnek, az asszonyok nem szólnak közbe, csak ha kérdezik őket. A gyerekek olyankor ott lehetnek, hallgathatják a beszélőket, de a beszélgetésbe ők nem szólhatnak bele. Amikor énekelnek, táncolnak, a gyerekek is együtt lehetnek a felnőttekkel. Együtt énekelnek, táncolnak, ezért van az, hogy a gyerekek is többnyire a felnőttek dalait éneklik, a felnőttek játékait játsszák. Így a fiatalok hamar felnőtté válnak, önállóvá. A lányok az anyai szerepet is hamar megtanulják, mert a kicsik gondozása az ő feladatuk.

A lányok ne hordjanak kendőt, mert az az asszonyok viselete. (Bekötik a lány fejét.) Az asszonyok férfiak előtt ne fésülködjenek, ne hajtsák fel a kendőt, mert az a rosszaság jele. A fiatalasszonyoknak nem szabad fésülködni férfiak előtt, hanem a kendő alatt kell megfésülködniük, előbb az egyik oldalt, azután a másik oldalt. Szégyen, ha a menyecskét hajadonfőtt látják. Férjezett nő idegentől nem fogadhat el kendőt ajándékba. Nem illik a nőnek rövid ujjú blúzban férfiak társaságában lenni. (Nem mutogathatja szőreit!)

A nő sohasem fordíthat hátat, és háttal sem hajolhat le férfi előtt, mert az nagy tisztetlenség. A lányok, asszonyok férfiak előtt (apa, fiútestvér) nem öltözködhetnek. (Asszonyok nem járnak a strandra

sem.) Általában a cigányok szemérmesek, egymás előtt nem vetkőznek le. A nők ne hordjanak nadrágot, mert akkor női mivoltukban esik csorba. Férfiak előtt ne szoptassanak, olyankor kendővel kell letakarni magukat. A férfiak otthon is kalapot hordanak, csak akkor veszik le, ha nemcigányok közé mennek, illetve hivatalos helyre.

Ha vendégségbe mennek, mindig ajándékot visznek, többnyire italt, vagy tyukokat. Ivás előtt mindig köszöntőt kell mondani. Hagyomány a sok gyerek is. A kedvenc mindig a legkisebb.

Születéssel, gyermekneveléssel kapcsolatos babonás hiedelmek

Hosszú hajjal fog születni az a gyerek, akinek anyja terhessége alatt gyomorégésben szenvedett.

Ha a gyerek valamilyen hibával születik, akkor az anyja valakit, vagy valamit nagyon megcsodált a terhessége alatt. E rontás ellen az véd, ha a szok-

nyája korcába dugja a bal hüvelykujját.

Az újszülött szemét anyatejjel kell lekenni, hogy a betegség is elmúljon róla. (Beteg ember szemét is anyatejjel szokták lemosni, hogy meggyógyuljon.)

Az újszülöttet hat hétig nem látogathatja olyan nő, akinek az életében több ura volt, vagy az ő rosszasága miatt vált el tőle a férje.

Ha szoptatós asszony a látogató, akkor egy-két csepp tejet fejjen az ágyra, hogy ne vigye el a másik asszony tejét.

Ha valaki meglátogatja a kisgyereket, akkor valamit ott kell hagynia, hogy ne vigye el a kisgyerek álmát. Például párszál haját, vagy a ruhájából kitépett cérnaszálát stb.

A csecsemőt nem szabad tükörbe nézetni, mert akkor sokára fog kinőni a foga.

Ha vendég jön a házhoz, le kell ültetni, hogy ne vigye el a csecsemő álmát.

**Rostás-Farkas György és
Kassai Ervin írásai nyomán**

Mátyás Király meg a szállásadó cigányok

Mátyás király kiadta parancsba, hogy szállást nem szabad adni senkinek, csak a vármegyeházán. Akkor aztán, hogy próbát tegyen, felöltözött muzsikussá cigánynak, a hóna alá vett egy hegedűt, s megindult faluról, falura.

Bevetődött egy cigányházhoz.

– Jó estét, sógorasszonykám – azt mondja –, hát a sógorkám hol van?

– Oda van basabélni, hegedülni.

– Sógorasszonykám, itt hálnék én maguknál!

– Jaj, sógorkám, itt bizony nem lehet! Mátyás király, ha megtudja, felakaszt bennünket.

– Elgyalogok, elmegyek én korán reggel, sógorasszonykám!

– Hát akkor mit csináljunk, sógorkám! – Vitt be neki szalmát, és Mátyás király lefeküdt.

Hajnalban hazajön a cigány.

– Hát ez kicsoda itt, asszony?

– Hát a sógorkám!

Akkor a cigány felköltötte, és azt mondta a feleségének:

– Hozd a káposztát meg a bogdit, a cipót.

Ették egy jóízűt. Utána megint aludtak, mert még hajnal volt. Amikor kivilágosodott, Mátyás király elkészönt tőlük:

– Isten áldjon, sógorkám meg sógorasszonykám!

– Aztán el ne árulj bennünket, sógorkám, hogy itt háltál!

– Isten ments! Meg sem állok én ebben a faluban, megyek tovább.

Meg is voltak egy darabig, a cigány meg a cigányasszony. Egyszer jön ám a levél, hogy egy bizonyos napon jelenjenek meg Mátyás király előtt.

– Jaj nekünk, most megette a sógorkád a fejünket! Felakasztat bennünket Mátyás király!

Mit volt mit tenni, elmentek hozzá akkor nap. Mikor felmentek, Mátyás király mindjárt becsukatta őket egy tömlőbe. Egyszer csak viszik ám be Mátyást is közibük ugyanabban a ruhában, ugyanazzal a hegedűvel. Aj, de mikor meglátta a cigány meg a cigányasszony, nekiestek Mátyás királyt ütni-verní, piszkolni.

– Vigyen el az ördög, te nagyorrú, most temiatad felakasztat Mátyás király!

Egykettőre kivitték Mátyás királyt. Ha bennhagyták volna, talán agyon is ütük!

Egyszer hívatják őket Mátyás király elébe. Ott állnak a király előtt: kérdezi a király tőlük:

– Hát nem tudtátok, hogy nem szabad szállást adni senkinek se?

– Jaj, felséges királyunk, odajött a szegény sógorkánk, fájt nagyon a lába, megsajnáltuk. Nem bírt szegény továbbmenni!

– De még vacsorát is adatok neki!

– Alássan megkérem a felséges királyunkat, adjunk neki – azt mondja a cigányasszony.

– Hát mit adtál neki enni?

– Hát, felséges király, egy kis káposztát meg bogdit.

– Aztán tudnál-e most olyan káposztát főzni, meg bogdit sütni?

– Ó, uram királyom, tudnék én, csak volna mi-ből!

Na mindjárt a cigányasszony lett a szakács. Mátyás király kiadta a főszakácsnak, hogy mindent, amit a cigányasszony kér, adjanak neki.

Mikor megfőtt a káposzta, megsült a bogdi, Mátyás király összehívta a minisztereit, ettek. Mikor jóllaktak, azt mondta a cigányasszonynak:

– Süss most egy akkora bogdit, mint egy taligakerék!

Mikor megsült a bogdi, Mátyás kiszedte mind a belét a bogdinak, aztán telerakta arannyal. Átadta a cigánynak meg a feleségének, és rájuk parancsolt:

– Ezt a bogdit úgy szegjétek meg, hogy senki se lássa, csak ti ketten! Ha megtudom, hogy másképpen tesztek, menten felakasztatlak. Amint hazamentek, nyomban szegjétek meg.

Mikor ez mind megvolt, Mátyás király kocsiba fogatott, a kocsit megrakta ennivalóval, és hazavitte őket. Mikor hazaértek, a kocsist elküldték, akkor aztán megszegették a bogdit. Kidúlt belőle a sok arany. A cigány meg a cigányasszony holta napjáig emlegette Mátyás királyt.

Szegedi cigány népmonda nyomán

Fejős Dániel, 6 éves óvodás rajza

Pályázati felhívás

Cigány közösségek
balatonszemesi táboroztatására
(60 főig)

1994. június 1. és szeptember 10. között,
10 napos turnusokban.

A táborok szakmai programokra szerveződhetnek, melyek a következők lehetnek:

hagyományörző, életmód, folklór, nyelvi, történelmi, szociológiai, néprajzi, kézműves, képzőművészeti, sport, nyugdíjas, családi, gyermek, egyéb illetve ezek kombinációi.

A fenti témákon kívül is elfogadunk és várunk pályázatokat.

1994. június 15. és augusztus 30.
között a fiatalokat, gyermek és iskolás
táborokat részesítjük előnyben.

További információk:

Fővárosi Önkormányzat Cigány Szociális
és Művelődési Módszertani Központ
1151 Budapest, Énekes u. 10/b
Telefon/Fax: 169-34-68

A pályázat benyújtásának határideje: 1994. február 15.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj egy évre: 114 Ft,
fél évre: 57 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/fax: 56/420-110

Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.

Megrendelőink között
az év végén
ÉRTÉKES
vásárlási utalványokat
sorsolunk ki!

H Í R E K

Bangó Margitot és ifj. Szénási Sándort 1994. január 19-én a Magyar Köztársaság elnöke a Magyar Köztársaság Arany Keresztje kitüntetésben részesítette, melyet Fekete György, a Művelődési és Közköztartási Minisztérium államtitkára adott át Budapesten, a BM Duna Palotában.

*

A Lungo Drom kőtelki tagszervezete immár 5. alkalommal rendezi meg a hagyománnyá vált farsangi cigánybált. A zenét a jászalsószentgyörgyi Balázs Szilveszter együttese szolgáltatja. A farsangi bál a kőtelki Tulipán vendéglőben, február 12-én este 7 órától reggel 6 óráig tart. Belépődíj: 150 Ft. Jegyek elővételben, a kőtelki vendéglőben kaphatók. A rendezvény szponzorai: „Lungo Drom” Érdekvédelmi Cigányszövetség, Kőtelki Önkormányzat, Tóth László, Mária Károly és Rácz Béla vállalkozók

Mindenkit szeretettel várunk!

Burai Flórián

*

A Lungo Drom Belpátfalvi Tagszervezete köszönetét szeretné kifejezni az 1993. november 11-én megrendezett Jótékonysági Cigánybál résztvevőinek az együttműködésért.

Köszönöm a hevesi Kálé Romálé, az egerbaktai Gyöngyvirág, a felnémeti Fekete Csillag és a házigazda Fekete Roma Szívek együtteseknek, hogy reggelig gondoskodtak a jókedvről. Továbbá köszönöm mindazoknak a segítségét, akik hozzájárultak a rendezvény sikeréhez. Szeretnék köszönetet mondani Farkas Flórián elnöknek, a belpátfalvi polgármesternek és a hivatal dolgozóinak. A Cementgyár igazgatójának és közvetlen munkatársainak. Az iskola igazgatójának és tanárainak, a helyi Művelődési Ház vezetőinek, valamint az egri Művelődési Központ igazgatójának és munkatársainak. Nem utolsósorban szeretnék köszönetet mondani az MCKSZ megyei tagszervezet elnökének, a biztonsági rendőröknek, és mindazon újságok főszerkesztőinek, kik hírül adták rendezvényeinket. Köszönetem fejezem ki Paksi Évának, az LD roma lap főszerkesztőjének az együttműködésért. Köszönetem végén boldog új évet kívánok az ország minden lakosának.

Lakatos Zoltánné elnök
Belpátfalva

*

Jónás Tibor a Lungo Drom Zsadányi tagszervezetének elnöke köszönetét fejezi ki Pántya Imréné alpolgármesternek az eddig nyújtott segítségéért.

Országos vásárok naptára

1994. január 24. — február 27.

R Ö V I D Í T É S E K

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
mgv. = munkagép vásár
oá. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó vásár
r. = régiségvásár

Január 24. (hétfő)

Szécsény oák.
Verpelét oák.

Január 26. (szerda)

Hajdúszoboszló ok.
Szany ok.

Január 28. (péntek)

Déványa oá.
Szombathely ok.

Január 29. (szombat)

Gyál oá.
Jászárokszállás oák.

Január 30. (vasárnap)

Békéscsaba av.
Csorna av.
Debrecen av.
Hódmező-
vásárhely av.
Kisújszállás av.
Miskolc av.
Örkény oák.
Pécs av.
Zalaszentgrót av.

Január 31. (hétfő)

Kapuvár oák.
Pér oák.

Február 1. (kedd)

Bátonyterenye oák.
Beled oák.
Szombathely oák.

Február 2. (szerda)

Jánosháza bv.
Miskolc oák.
Tornyiszent-
miklós ok.

Február 3. (csütörtök)

Ónod oák.
Pécs ok+r.
Vésztő oák.
Zalakomár oá.

Február 4. (péntek)

Gyöngyös oá.
Gyula oák.
Hódmező-
vásárhely oá.

Pécs ok+r.
Szombathely ok.

Február 5. (szombat)

Abony oá.
Békéscsaba oák.
Füzesabony av.
Hajdúszoboszló ok.
Jánoshida oák.
Jászberény av.
Komló ok+av.
Magyarnándor oák.
Ócsa oák.
Pécs ok+r.
Poroszló oák.
Tarcál oák.

Február 6. (vasárnap)

Törökszent-
miklós av.
Vecsés oák.
Albertirsa oák+av.
Békéscsaba av.
Bonyhád oák.
Debrecen av.
Gyomaendrőd oák.
Gyöngyös av.
Győr av.
Hajdúszoboszló ok.
Hódmező-
vásárhely av.
Jászapáti oá.
Kapuvár av.
Kistelek oák.
Kóka oák.
Lajosmizse oák+av.
Nagykőrös av.
Ózd av.
Pécs oák+r+av.
Szentés av.
Tápiógyörgye oák.
Tiszakécske av.
Tornyiszent-
miklós av.

Február 7. (hétfő)

Csongrád oá.
Dunaújváros oák.
Füzesabony oák.
Putnok oák.

Február 8. (kedd)

Szombathely oák.
Zalaegerszeg oák.

Február 9. (szerda)

Csorna oák.
Mezőcsát oák.
Miskolc av.

Február 10. (csütörtök)

Mezőkövesd oá.
Téte oák+oá.

Február 11. (péntek)

Sásd oák.
Szigetvár oák.
Szombathely ok.

Február 12. (szombat)

Csákvár oák.
Dunapataj oák.
Hajdúszoboszló ok.
Ózd oák.
Pécs ok.
Tiszanána oák.
Törökszent-
miklós oák.

Február 13. (vasárnap)

Baja av.
Békéscsaba av.
Dabas oák.
Debrecen av.
Farmos oák.
Hajdúszoboszló ok.
Hatvan av.
Hódmező-
vásárhely av.
Jászsószent-
györgy oák.
Jászkárokhalma oák.
Kunhegyes av.
Mesztergyő oák.
Moson-
magyaróvár av.
Pásztó oák.
Pécs oák+av.
Szentés oák.
Szombathely av.
Tiszafüred av.
Zalaegerszeg av.

Február 14. (hétfő)

Békés oák.
Mezőkeresztes oák.
Siklós oák.

Február 15. (kedd)

Bódvaszilas oák.
Fertőszent-
miklós oák.
Szombathely oák.

Február 16. (szerda)

Jánoshalma oák.

Február 18. (péntek)

Szombathely ok.

Február 19. (szombat)

Aszód oák.
Ásványráró oák.
Hajdúszoboszló ok.
Jászberény oák.
Kiskun-
lacháza oák+av.
Mezőberény oák.
Mohács oák.
Pécs ok.
Sarkad av+mgv.
Vecsés oák.

Február 20. (vasárnap)

Békéscsaba av.
Debrecen av.
Dunaújváros av.
Hajdúszoboszló ok.
Hódmező-
vásárhely av.
Jászapáti av+mgv.
Jászládány oák.
Kenderes oá.
Kunszentmiklós oák.
Monor oák+av.
Mórahalom oák.
Orosháza av.
Pécs oák+av.
Sopron av.
Szász-
vár ok+av+mgv.
Tiszakécske oák.
Vác oák.

Február 21. (hétfő)

Békés-
szentandrás oák.
Szil oák.

Február 22. (kedd)

Hatvan oák.
Szombathely oák.

Február 24. (csütörtök)

Szany oák.

Február 25. (péntek)

Déványa oá.
Szombathely ok.

Február 26. (szombat)

Gyál oá.
Hajdúszoboszló ok.
Jászárokszállás oák.
Mezőberény av.
Pécs ok.

Február 27. (vasárnap)

Békéscsaba av.
Bodrog-
keresztúr oák.
Csongrád av.
Csorna av.
Debrecen av.
Hajdúszoboszló ok.
Hatvan av.
Hódmező-
vásárhely av.
Karcag oák.
Kisújszállás av.
Nagyatád ok.
Nagykátá oák.
Pásztó av.
Pécs oák+av.
Romhány oák.
Zalaszentgrót av.

Mozsár Pál alkotása

